

нападаја на илирско полуострво, све већом енергијом и у све већим масама, испрва као савезници византијских царева, а за тим као прави освојачи.

Незнатно местанце Цимпе бејаше прва тачка на обалама Хелеспонта, где се Османи угнездише на европском земљишту; не дуго за тим отеше Калипол, а позније много важнију Демитоку. Сваком годином све већом силом ступајући напред дођоше и претише већ и Једренету. Душан је познао опасност, која се јављаше не само Византији, него и његовој држави. Кад се кренуо на свој последњи поход да освоји Византију, замишљао је да том приликом сломи и силу Османску. Умр'о је пре, него што је могао да тај одсудан корак покуша и тако му име и слава остаде потпуна. Нема сумње, да га је баш испрва и послужила срећа, да ни он најпосле не би обуставио ту силну струју. Тек би је свакако могао уздржати, и то можда за дуже време.

Што се то није догодило, узрок томе ваља тражити нешто у личности Урошевој, а нешто у карактеру његова саветника, што му отац даде у помоћ. Овај саветник, коме је Душан на самрти поверио сина својега и владу своје државе, и у коме имађаше толико поверења, да се остали великаши пред њим мораше заклетити на верност — тај саветник бејаше Вукашин, једна од најтрагичнијих личности у историји. Вукашин је пореклом јамачно из породице неког властеличића из Зете. Чланови те породице, по имену Мрњавчевићи стекли су жалосну славу у српској историји. Вукашин и оба му брата, Угљеша и Гојко, заузимали су велика звања за Душанове владавине.

Вукашин бејаше човек велике способности и необично енергична и издржљива карактера. Безгранично славољубље раздираше му душу, али док је на згодну прилику мотрио, умео је скоро за целог живота да смишљеним лукавством прикрије ту трзавицу душе своје. Неодољивом снагом воље своје корачао је предузетој цели и умео је да себи прокрчи пут ванредном својом умешношћу и лукавством. Осим властољубља не знађаше за друго осећање, а као роб ове страсти није зазирао од најбездушнијих и најсуровијих дела. А пошто је у земљи заподео партајски раздор и грађански рат, пошто је од већине српскога народа омражен преко мртвога тела последњег Немањића сео на престо и кад се већ као господар Душановог царства замишљао, паде на бојишту у борби противу Османа, који су са истока продирали. Србија постаде пленом освојача.

О одличној способности и енергији Вукашиновој сведочи већ и оно необично поверење, које му је Душан поклањао. Цар већ поодавно одликоваше њега између свијувеликодостојника, а кад му дође самртни час, тада Душан у присуству црквених и световних великаша нареди да Вукашин буде саветник и старалац његову сину Урошу и да у владавини веома пространу власт ужива. Ма како да је Вукашин вешто прикривао своје честољубље, опет је било неколико великаша, који су, баш за то, што су завидљивим очима гледали велику вдаст, која је њему поверена била, будним оком пратили сва његова дела, и већ одавно сумњаху у чистоћу његових намера. Али је последња воља силнога цара имала таку важност, да се мучећи њему поклатише. Благ и немоћни Урош наследио је од цара круну, а са овом и безусловну веру у Вукашина. Тако је овај испрва без приговора вршио власт у име својега штићеника, а овај није опажао, да само по имену носи назив цара. Али наскоро за тим пређаше опасност српској држави како изнутра тако и споља. О побуни Синишиној, која се збила у првим годинама Урошеве владе, већ смо говорили. Њу је Вукашин брзо савладао. Након једне године, 1357, нападе грчка војска на Србију, помогнута турским четама.